

БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИННОВАЦИЯ

ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ

EDUCATION AND INNOVATION

EDN: WTSTTS

*Дуйшенбиева Дамира Аскербековна,
педагогика илимдеринин кандидаты,
Кыргыз Республикасынын Эл аралык университети,
Кыргыз Республикасы, Бишкек шаары*

*Шапетова Назгул Темирбековна,
Кыргыз Республикасынын Эл аралык университети,
окутуучу,
Кыргыз Республикасы, Бишкек шаары*

**ЖУСУП БАЛАСАГЫНДЫН «КУТ АЛЧУ БИЛИМ» ЧЫГАРМАСЫН
ОКУТУУДА ИНТЕРАКТИВДҮҮ КАРАЖАТТАР**

*Дуйшенбиева Дамира Аскербековна,
кандидат педагогических наук,
Международный университет Кыргызской Республики,
Кыргызская Республика, город Бишкек*

*Шапетова Назгуль Темирбековна,
преподаватель,
Международный университет Кыргызской Республики,
Кыргызская Республика, город Бишкек*

**ИНТЕРАКТИВНЫЕ СРЕДСТВА ОБУЧЕНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ
«БЛАГОДАТНОЕ ЗНАНИЕ» ЖУСУПА БАЛАСАГЫНА**

*Duishenbieva Damira Askerbekovna,
Candidate of Pedagogical Sciences,
International University of the Kyrgyz Republic,
Kyrgyz Republic, Bishkek city*

*Shapetova Nazgul Temirbekovna,
Teacher,
International University of the Kyrgyz Republic,
Kyrgyz Republic, Bishkek city*

**INTERACTIVE LEARNING TOOLS «BLESSED KNOWLEDGE»
BY JUSUP BALASAGYN**

Аннотация: Бул макалада Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» чыгармасын интерактивдүү каражаттардын жардамы менен окутуунун ыкмалары каралат. Чыгарманын философиялык жана этикалык аспектилерин тереңирээк түшүнүү жана талдоо үчүн заманбап технологиялар, дискуссиялар, оюндар, санарип куралдар жана топтук талкуулар сыяктуу интерактивдүү методдордун мааниси баса белгиленет. Бул макалада интерактивдүү окутуу методдору окуучулардын чыгармачылык жөндөмүн жана критикалык ой жүгүртүүсүн өстүрүүдө натыйжалуу курал катары сунушталат.

Аннотация: В этой статье рассматриваются методы обучения с помощью интерактивных средств произведение Жусупа Баласагына «Благодатное знание». Подчеркивается важность интерактивных методов, таких как современные технологии, дискуссии, игры, цифровые инструменты и групповые обсуждения, для более глубокого понимания и анализа философских и этических аспектов работы. В этой статье интерактивные методы обучения предлагаются как эффективные инструменты для развития творческих способностей и критического мышления учащихся.

Annotation: This article discusses the methods of teaching using interactive tools «Blessed knowledge» by Zhusup Balasagyn. The importance of interactive methods such as modern technologies, discussions, games, digital tools and group discussions is emphasized for a deeper understanding and analysis of the philosophical and ethical aspects of work. In this article, interactive teaching methods are proposed as effective tools for developing students' creative abilities and critical thinking.

Түйүндүү сөздөр: интерактивдүү каражаттар, визуализация, мультимедиялык технологиялар, дискуссия, ролдук оюндар, чыгармачылык, видео сабактар.

Ключевые слова: интерактивные инструменты, визуализация, мультимедийные технологии, дискуссии, ролевые игры, творчество, видеоуроки.

Key words: interactive tools, visualization, multimedia technologies, discussions, role-playing games, creativity, video tutorials.

Киришүү. Республиканын жалпы билим берүүчү кыргыз орто мектептеринде адабиятты окутуунун мамлекеттик программасынын талаптарына ылайык VIII класста «Түрк элдеринин орток мурастары» деген ири бөлүмдүн астында орто кылымдардагы жазма адабий мурастардын мыкты үлгүлөрү катары Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» поэмасына жана ошол эле доордун мыкты адабий-энциклопедиялык трактаты катары таанылган Махмуд Кашкари-Барсканинин «Түрк сөздөрүнүн жыйнагы» чыгармасы окутулат [1, 265-б.].

Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» дастанын окуп жана талдап өздөштүрүүгө, программанын акыркы иштелмесинде, жогоруда белгиленгендей, 6 саат чегерилген. Аннотациялык багыттамалары төмөндөгүдөй: «Жусуп Баласагын жана ал жашаган мезгил. Өмүрү, чыгармачылыгы жөнүндө жалпы маалымат. «Кут алчу билим» дастанынын жазылуу тарыхы жана анын бизге жетүү жолу. Чыгарманын түрк маданиятындагы мааниси. «Кут алчу билимдин» идеясы, темасы. Дастанда адеп-ахлак ойдун берилиши, философиялык көз караштар. «Кут алчу билимдин» көркөмдүк касиети. Ыр түзүлүшүндөгү өзгөчөлүктөр. Адабият теориясынан. Дидактикалык чыгарма. Бейт» [2, 26-б.]. Программалык сунуш-багыттамада Жусуп Баласагын жана анын «Куттуу билим» дастанына байланыштуу маселелер, негизинен толук камтылган [3, 4-б.].

Орто кылымдардагы орток түрк адабиятын окутуу мектеп программасында 8-класста берилген. Орто кылымдардагы орток түрк адабиятынын көрүнүктүү өкүлдөрү болгон Махмуд Кашгаринин «Түрк сөздөрүнүн жыйнагындагы», Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» дастанында берилген көркөм дөөлөттөрдүн таалим-тарбиялык, адамдын инсандыгын өнүктүрүү, элге-жерге ак кызмат кылуунун үлгүлөрүн окуучуларга жеткирүүдө мааниси терең экендиги талашсыз [4, 45-б.].

Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» дастаны адамдын инсан болуп калыптанышындагы узак процессти дидактикалык ар кандай каражаттардын жардамы менен таспиееттеп отурган уникалдуу адабий мурас болуп калды. Сөз болуп жаткан поэма түрк урууларынын адабий мурасы болгондугуна карабай анын мазмуну жалпы адамзаттык идеяларга нарк ойлорду камтыганы менен өзгөчөлөнүп турат.

Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» поэмасы адам жашоосунун дээрлик бардык тармактарын камтыган энциклопедиялык эмгек экендигин айттык эле. Анын бөлүмдөрүнө назар салган киши адам жашоо-турмушунун, андагы кесип ээлеринин көбүнө насаат кеп иретинде нускасын, акыл-кеңешин айтканын баамдабай койбойт. Айталы, «Сөздүн касиеттери жөнүндө», «Илимпоздорго карата мамиле», «Акындар жөнүндө», «Дыйкандар жөнүндө», «Бечараларга кандай мамиле жасоо тууралуу», «Кол өнөрчүлөргө кандай мамиле жасоо жөнүндө», «Үйлөнүү жөнүндө», «Конок чакыруу жана конокко баруу жөнүндө» сыяктуу бөлүмдөрдө дидактикалык уникалдуу ойлор, же болбосо ар бир кесиптин ээлерине карата акын пикирин билдирет [5, 99].

Чыгарманын философиялык жана этикалык аспектилери каралып, заманбап окутуу ыкмалары сунушталат. Окутууну жакшыртуу үчүн интерактивдүү каражаттарды, мультимедиялык технологияларды, көркөм талдоону, практикалык тапшырмаларды жана чыгармачылык ыкмаларды колдонуу жөнүндө пикирлер айтылат.

Бул макаланын максаты Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» чыгармасын Кыргызстандын орто мектептеринде окутуу процессин жакшыртуунун жолдорун сунуштоо жана чыгарманы окутууда туш болгон көйгөйлөрдү талдоо болуп саналат. Аталган макалада мектеп программасындагы бул чыгарманы окуучуларга түшүндүрүүнүн натыйжалуу жолдорун жана ыкмаларын иштеп чыгуу максаты коюлган.

Изилдөө методу. Макалада адабий жана дидактикалык талдоо ыкмалары колдонулган. Ошондой эле макалада көркөм текстти

окутууда интерактивдүү каражаттарды жана мультимедиялык технологияларды колдонуу аркылуу окуучуларды чыгарманын мазмуну менен жигердүү иш алып барууга багытталган актуалдуу ыкмаларын аныктоо.

Негизги мазмуну. Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» чыгармасы түрк элдеринин маданий жана руханий мурастарынын эң көрүнүктүү мисалдарынын бири болуп саналат. Бул орто кылымдарда жазылган эмгек акылмандыкка, адеп-ахлакка жана илимдин маанисине басым жасайт. Мазмуну коомдук турмуштагы адилеттүүлүктү жана инсандык сапаттарды даңазалап, азыркы учурдагы жаштардын тарбиясында баа жеткис мааниге ээ болушу мүмкүн. Бирок бул чыгарманы мектеп программасына окутууда бир катар көйгөйлөргө туш болот.

Ошентип, Жусуп Баласагындын «Кут алчу билимдин» кириш бөлүмүнүн текстин өтүүдө сөзсүз тексттин өзүн окуу, талдоо өзгөчө мааниге ээ. Бирок мектептердеги адабият мугалимдеринин көпчүлүгүнүн өткөөл этапта (VIII–IX класстарда) өтүлчү чыгарманын текстин окуп, талдоо иштерин жүргүзүү боюнча түшүнүктөрү эң эле төмөн экендиги байкалат. Алар көркөм чыгарманын текстин окуп өздөштүрүүнү текстти кезек менен окутуу, түшүнгөнүн кайрадан айттыруу, жаттатуу деп гана билишет. Чынында ал түшүнгөнүн кайра айтып берүү, жаттоо эле эмес, текстти окуунун, көркөм окууга үйрөтүүнүн ийкемдүү жолдору, өтүлчү чыгарманы ар тараптуу өздөштүрүүгө байланыштуу тапшырмалардын бүтүндөй бир комплекси эмеспи. Мындагы биздин максат – көркөм окуу ишин туура алып барып, окулган тексттеги автордук ойду, камтылган маани-маңызды окуучулардын аң-сезимине толук жеткирүү [6, 125].

«Кут алчу билим» чыгармасы орто кылымдагы түрк тилинде жазылгандыгы белгилүү. Ал учурдагы кыргыз тилинен кыйла айырмаланып, окуучулар үчүн түшүнүү кыйынчылык жаратышы мүмкүн. Эгерде текстти ошол оригинал түрүндө окутуу пландалса, тилдик тоскоолдуктар сөзсүз жаралат. Ошондуктан, чыгарманы мектепте окутуу үчүн анын азыркы кыргыз тилине, же

болбосо окуучуларга ылайыкташкан жөнө-көйлөтүлгөн версиясын колдонуу абзел. Бул тек гана текстти которуу эмес, ошондой эле анын терең маңызын сактап калууга жардам берет.

Чыгарма философиялык жана акыл-ойдун татаал ойлорун камтыгандыктан, ар бир класстын интеллектуалдык деңгээлине ылайык келиши шарт.

«Кут алчу билим» чыгармасы көптөгөн социалдык, этикалык жана философиялык маселелерди камтыйт. Аларды мугалимдердин туура түшүндүрүүсү маанилүү. Ар бир теманы азыркы учурга ылайыктап, жашоодогу көйгөйлөр жана турмуштук кырдаалдар менен байланыштыруу зарыл. Болбосо, окуучулар чыгарманын практикалык маанисин толук түшүнө албай калышы ыктымал жана аны жөн гана эски тарыхый текст катары кабыл алышы мүмкүн.

Чыгарма боюнча жетиштүү дидактикалык материалдардын жоктугу да олуттуу көйгөй болуп саналат. Жусуп Баласагындын эмгегин толук кандуу түшүнүүгө жардам бере турган кошумча окуу китептери, аудиовизуалдык материалдар жана башка методикалык көрсөтмөлөр зарыл. Мындай материалдар мектеп мугалимдерине чыгарманы кызыктуу жана жеткиликтүү окутууга жардам берет.

Профессор А. Муратов «Кыргыз адабияты сабагында көркөм тексттин маңызын ачуу» деген эмгегинде: «...текстти интерпретациялоо иштери мектепте адабиятты окутууда эффективдүү жүргүзүлсө, анда окуучу төмөнкүдөй ык-машыгууларга жетишет:

- теманы, анын чегин өзү ойлоп табат;
- негизги ойду аныктай алат;
- тексттин аталышын өзү атай алат;
- тил каражаттарына талдоо жүргүзө алат;
- тексттин эмоционалдык-экспрессивдик кудурет-күчүн сезет;
- окугандарынан же уккандарынан таасирленүүгө жетишет;
- көркөм чыгармадан эстетикалык ырахат алат;

• тексттен тарбиялык-таалим берүүчүлүк маанини бөлүп алууга жетишет», – деп белгилеген [7, 39].

Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» чыгармасы XI кылымда жазылган түрк дүйнөсүнүн маданий жана руханий мурасынын көрөңгөлүү үлгүсү болуп саналып, чыгарма түрк цивилизациясынын философиялык ойлорун, коомдук жана адамдык баалуулуктарды чагылдыргандыгы менен чоң мааниге ээ экендиги маалым. Демек, «Кут алчу билим» чыгармасын окутуу учурунда заманбап интерактивдүү каражаттарды колдонуу окуучуларга чыгарманы тереңирээк жана жандуу кабыл алууга мүмкүнчүлүк түзөт.

«Кут алчу билим» – бул бийлик, акылмандык, адилеттүүлүк, ыйман жана элге кызмат кылууну даңазалаган чыгармалардын бири. Анын негизги идеялары – адамдын билими жана акыл-эстүүлүгү менен адилеттикке, туура жашоого жетүүсү. Муну окутууда мугалимдер чыгарманын философиялык маанисин түшүндүрүп, окуучуларды бул баалуулуктарга тарбиялоо үчүн ар кандай ыкмаларды колдонушу зарыл.

Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» чыгармасын окутууда интерактивдүү каражаттарды колдонуу азыркы билим берүү процессинин заманбап жана инновациялык аспектеринин бири болуп саналат. Бул чыгарманы окутуу процесси окуучулардын адабиятка болгон кызыгуусун арттырып, чыгарманы тереңирээк түшүнүүгө көмөктөшүп жана билим алуу процесстерин кызыктуу, динамикалуу кылуу максатында интерактивдүү ыкмаларды колдонуу өтө маанилүү.

Мультимедиялык каражаттар:

Мультимедиялык технологиялар (Power Point презентациялар, анимациялар, сүрөттөр) «Кут алчу билимдин» негизги мазмунун чагылдыруу үчүн колдонулса, окуучулар чыгарманын окуяларын визуалдаштырууга мүмкүндүк алат. Чыгармадагы каармандарды талкуулоо үчүн интерактивдүү карталарды түзүп, ар бир каарман менен болгон окуялардын анализин жүргүзүү кызыктуу болот. Окуучулар чыгарманы окуп эле тим

болбостон, анын мазмунун тереңирээк изилдеп, өз ойлорун айтып бере алышат.

Видео жана аудио материалдар аркылуу чыгарманы жандуу сүрөттөп берүү, анын маанилүү жерлерин окуучуларга визуалдык жана аудио түрдө жеткирүү мүмкүнчүлүгү бар. Мисалы, «Кут алчу билимдин» негизги окуяларын анимациялап берүү, же болбосо чыгарманы драматизациялап, мектеп ичинде сахналаштыруу окуучулардын көркөм чыгармага болгон кызыгуусун арттырат.

Коомдук тармактар жана онлайн талкуулар: Окуучулар чыгарманы окуп бүткөндөн кийин социалдык тармактар аркылуу онлайн форумдарда, блогдордо өз ой-пикирлерин бөлүшүп, чыгарманы талкуулай алышат. Бул алардын коммуникативдик көндүмдөрүн өнүктүрүп, адабий сынчыл ой жүгүртүүсүнө түрткү берет.

Виртуалдык экскурсиялар жана симуляциялар: Чыгармадагы белгилүү жерлерди, доорду жана маданий өзгөчөлүктөрдү интерактивдүү түрдө изилдөө максатында виртуалдык экскурсияларды уюштуруу абдан кызыктуу болот. Мисалы, чыгарманы жазуу учурундагы тарыхый доорго виртуалдык саякат жасоо менен окуучулар ошол убакыттагы жашоо-турмуш, адат-салттар менен таанышып чыгарманы тереңирээк түшүнүшөт.

Санариптик платформалар: Окуучуларга чыгарманы окутууда санариптик китептерди, электрондук энциклопедияларды жана ачык булактардагы маалыматтарды колдонууга шарт түзүү чыгарманы кеңири масштабда изилдөөгө мүмкүнчүлүк берет. Мисалы, интерактивдүү презентациялар, видео материалдар аркылуу автордун өмүрү, анын эмгегинин тарыхы жана маңызы жөнүндө түшүндүрсө болот.

Практикалык ыкмалар жана чыгармачылык тапшырмалар:

- **Көркөм сүрөттөр аркылуу баяндоо:** Окуучулар чыгарманын негизги эпизоддорун сүрөт аркылуу чагылдырып, булар менен активдүү талкуулоо. Сүрөттөр аркылуу чыгарманын идеяларын жана темасын талдоо чыгармачылык жөндөмдү да өнүктүрөт.

- **Видео сабактар жана даректүү тасмалар:** Жусуп Баласагындын жашоосу, чыгармачылыгы жана анын доору жөнүндө кыска даректүү тасмаларды колдонуу окуучуларга тарыхый контекстти түшүнүүгө жардам берет.

- **Саналуу мүнөттүк эссе:** Окуучуларга темага байланыштуу кыска эссе жазуу менен чыгарманын негизги ой-пикирлерин чагылдырганды үйрөнүшөт.

- **Интерактивдүү оюндар:** Оюндар аркылуу окуучулардын чыгармага болгон кызыгуусун арттыруу жана чыгарманын маанилүү темаларын тереңирээк түшүнүүгө шарт түзүүгө болот. Төмөндө кошумча интерактивдүү оюндардын варианттарын келтирели:

• *«Чындык же Жалган».* Бул оюнда мугалим чыгармадагы окуялар боюнча бир нече чындык жана жалган фактыларды даярдайт. Окуучулардан алардын кайсынысы чындык, кайсынысы жалган экенин аныктоо талап кылынат. Бул чыгарманын мазмунун бекемдеп, окуучулардын көңүлүн топтоо үчүн пайдалуу.

Мисалы:

• Жусуп Баласагын «Кут алчу билимди» XI кылымда жазган. (Чындык).

• Бул чыгарма түрк тилдүү элдердин орток маданий мурасы эмес. (Жалган).

• *«Ким?».* Бул оюнда мугалим ар бир окуучуга чыгармадагы каармандардын атын жазылган кагаздарды маңдайына же артына илип коёт. Окуучулар бири-бирине суроолорду берүү аркылуу өздөрүнүн ким экенин табышы керек. Бул чыгарманын каармандары менен окуучуларды тааныштырып, алардын өз ара мамилесин тереңирээк түшүнүүгө жардам берет.

• *«Тизмектерди түз».* Окуучуларды топко бөлүп, чыгарманын негизги окуяларын кайра айтып берүүгө багытталган оюн. Биринчи окуучу чыгарманын башталышын айтып баштайт, андан соң кийинки окуучу окуяны улантат. Мунун натыйжасында окуучулар чыгарманын структурасын жакшыраак түшүнүшөт жана мазмунду эске ришет.

• *«Картадагы саякат»*. Жусуп Баласагындын доорун жана чыгармасынын географиялык жайгашуусун түшүндүрүү максатында бул оюнду колдонсо болот. Мугалим чыгармадагы окуялар орун алган жерлердин картасын даярдайт жана ар бир окуяны ошол жерге байлап түшүндүрөт. Окуучулар картаны колдонуп, чыгарманын каармандары жүргөн жолдорду көрсөткөн интерактивдүү саякат уюштурушат.

• *«Каармандардын согу»*. Окуучуларды эки топко бөлүп, бир топ соттун ролун аткарат, ал эми экинчи топ каармандардын адвокаттары болот. Алар каармандардын аракеттери боюнча талашып-тартышат, өз пикирлерин коргоп чыгышат. Бул оюн окуучуларды каармандардын иш-аракеттерин сынчыл көз караш менен кароого жана ойлоноууга түртөт.

• *«Пазл кура»*. Бул оюнда чыгармадан кыска цитаталарды бөлүп, пазл сыяктуу аралаштырып койсо болот. Окуучулар аларды туура тизип, цитаталардын маанисин талдап, аны кайсы каарман айтканын аныктай алышы керек. Бул ойноо формасында чыгарманын тилдик өзгөчөлүктөрүн жакшыраак түшүнүүгө жардам берет.

• *«Темага ылайык эссе жазуу»*. Окуучулар топторго бөлүнүп, чыгармадагы негизги темаларды аныкташат, андан кийин ар бир топ тема боюнча өз ойлорун кыскача баяндап берет. Башка топтор болсо жазылган текстти же сунушту талдап, кайсы тема туура келгенин аныктайт. Бул чыгармадагы темаларды тереңирээк талкуулоого мүмкүнчүлүк түзөт.

• *«Жашыруун сыр»*. Ар бир окуучуга чыгармада кездешкен маанилүү сөздөр же түшүнүктөр берилет (мисалы, «адилеттик», «билим», «жөндөмдүүлүк»). Окуучу башкаларга муну сүрөттөп берип, башка окуучулар ошол сөздү табышы керек. Бул чыгарманын маанилүү түшүнүктөрүн эскерүүгө жардам берет.

• *«Кыялый интервью»*. Окуучулар каармандар менен «жасалма» интервью өткөрүшөт, анда алар каармандардын ордунда болуп, алардын кылган иш-аракеттерин жана

максаттарын түшүндүрүп беришет. Мындай оюн чыгарманын терең мазмунун жана каармандардын психологиясын изилдөөгө көмөктөшөт.

Корутунду. Ошентип, Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» чыгармасын окутууда интерактивдүү каражаттарды колдонуу окуучулардын чыгармага болгон кызыгуусун арттырып, алардын чыгармадагы негизги идеяларды түшүнүүсүнө жардам берет. Заманбап окутуу ыкмалары мугалимдерге чыгарманы жандуу жана кызыктуу жолдор менен түшүндүрүүгө шарт түзөт.

Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» чыгармасын окутууда интерактивдүү каражаттарды колдонуу билим берүүнүн натыйжалуулугун жана кызыктуулугун жогорулатат. Мектептерде, билим берүү мекемелеринде мындай инновациялык окутуу ыкмалары адабий чыгармаларды заманбап, көп кырдуу жана оңой түшүндүрүп окутууга мүмкүнчүлүк берип, чыгармалардын маңызын тереңирээк жеткирүү менен окуучулардын адабий билимин жана турмушка болгон көз карашын кеңейтүүгө чоң салым кошот.

Адабияттар:

1. Дуйшенбиева Д.А. Адабияттын мектеп курсунда Кашгаринин «Түрк сөздөрүнүн жыйнагын» окутуунун айрым маселелери [Текст] // Эл аралык Ататүрк-Алатоо университетини Жарчысы. – Бишкек, 2015. – №3. – 265-268-бб.
2. Кыргыз адабиятынын программасы. Жалпы билим берүүчү кыргыз мектептеринин V–XI класстары үчүн. [Текст] / Түз.: С. Байгазиев, А. Муратов. – Бишкек, 2011. – 66 б.
3. Дуйшенбиева Д.А. Орто кылымдардагы түрк адабий мурастарын мектеп курсунда окутуунун тарыхынан (Биринчи макала) [Текст] // Эл агартуу. – Бишкек, 2014. – № 5-6. – 2-5-бб.
4. Жумабаева Д.С. Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» дастанын окутууда жаңы технологияларды колдонуу [Текст] //

- Известия вузов Кыргызстана / – Бишкек, 2016. – № 10.
5. Дуйшенбиева Д.А., Жусуп Баласагындын насаатарынын дидактикалык мааниси [Текст] // И.Арабаев ат. КМУнун Жарчысы. – Бишкек, 2015. Атайын чыгарылыш. – 99-101-бб.
6. Дуйшенбиева Д.А. Жусуп Баласагындын «Кут алчу билим» дастанын мектепте окутуу жолдору [Текст] // Известия Кыргызской академии образования. – Бишкек, 2019. – № 2 (48). – С. 123-127. – EDN: SOZOJB
7. Муратов А.Ж. Кыргыз адабияты сабагында көркөм тексттин маңызын ачуу [Текст] // – Б., 2008. – 114 б.

Рецензиялаган:
Муратов А.Ж.,
педагогика илимдеринин доктору, профессор